

ДЕШИФРУВАННЯ ПСЕВДОНІМІВ ЯК АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» 1920-Х РОКІВ).

Ірина Шеремета

У статті зібрано, класифіковано та частково ідентифіковано різні види псевдонімного прикриття, якими користувалися автори журналу «Музика» в 1923–1927 роках. Укладено словник псевдонімів, що є важливим кроком у формуванні нового напрямку джерелознавчих досліджень в українській музикознавчій науці – музичної псевдонімії.

Ключові слова: журнал «Музика», псевдонім, музична періодика, музикознавство, українська музична культура.

The author of the article has gathered, classified and partly identified different kinds of pseudonym shielding used by the authors of the magazine «Muzyka» (Music) during 1923–1927. The pseudonyms dictionary is compiled which is considered to be a consequential step in the forming process of musical pseudonymia – a new branch of investigation in Ukrainian musical science.

Keywords: the magazine «Muzyka» (Music), pseudonym, the musical press, musicology, Ukrainian musical culture.

У ході ознайомлення з музикознавчими дослідженнями, уміщеними на сторінках періодики, інколи виникають труднощі, пов'язані зі встановленням їх авторства, адже вже в ХІХ ст. публікації нерідко були псевдонімними або анонімними. У пресі 1920–1930-х років ці підписи використовувалися особливо часто. Для встановлення авторства відповідних публікацій сучасні дослідники музичної культури здебільшого звертаються до «Словника українських псевдонімів» О. Дея¹. Однак із музикантів у ньому представлені лише С. Людкевич, Ю. Масютин та П. Козицький. Тому робота з визначення псевдонімів та криптонімів є доволі копіткою, і вельми потрібним видається створення галузевих псевдонімних словників (літературних, мистецьких, політичних, військових тощо), зокрема музичних².

Актуальність цього напрямку музикознавчих студій засвідчує, наприклад, такий фрагмент одного з авторефератів кандидатських дисертацій останніх років: «Нові імена і нові проблеми у лірництвознавстві висувають бурхливі 20-ті роки (А. Бабій, Ф. Бахтинський, Мих. Гайдай, К. Грушевська, К. Квітка, Б. Луговський, В. Прус, Дм. Ревуцький, Ф. Сенгалевич, В. Харків, В. Щепотьєв та ін.)»³. Якщо відомого (і не лише в музичних колах⁴) Ф. Сенгалевича-Бахтинського все ще сприймають як двох різних осіб, то що ж говорити про інших – менш знаних або зовсім невідомих діячів музичної історії?

Отже, матеріалом пропонованого дослідження стало провідне українське фахове музичне періодичне видання 1920-х років – журнал «Музика». Водночас у коло нашої уваги включено «Українську музичну газету», що є своєрідною «Музикою» «у мініатюрі». Як відомо, журнал «Музика» виходив у 1923–1925 і в 1927 роках. Хронологічну прогалину 1926 року заповнила «Українська музична газета» (далі – УМГ). У названих двох виданнях спільними є завдання (журнал «Музика» безпосередньо «передав» УМГ свій критико-публіцистичний аспект), видавець (Всеукраїнське музичне товариство ім. М. Леонтовича), автура (М. Грінченко, Ю. Масютин, М. Вериківський та ін.), рубрикація (у межах критико-публіцистичного проблемно-тематичного напрямку), навіть технічне оформлення (у якому, однак, простежуються деякі типологічні риси, спільні для тогочасної періодики в цілому). Включення в коло нашої уваги УМГ ілюструє неперервність розвитку української фахової музичної періодики 1920-х років та дозволяє краще зрозуміти логіку еволюції журналу «Музика». У свою чергу спільність автури означає наявність на сторінках обох видань однакових псевдонімів.

Основне завдання цього дослідження – зібрати, класифікувати і, по можливості, ідентифікувати численні псевдоніми, які трапляються на сторінках часопису «Музика» й УМГ. Таким чином, у наведеній

нижче словниковій частині псевдоніми публікацій 1923–1925 і 1927 років стосуються журналу, а 1926 року – газети. За формою словник близький до аналогічного довідника з монографічного дослідження М. Палієнко «Киевская старина»⁵.

У дослідженні зроблено спробу охопити всі наявні у згаданих двох виданнях прояви псевдонімії – відповідні підписи публікацій, а також псевдоніми, що подекуди трапляються у текстах статей (у кожному з випадків у словниковій частині вказуються сторінки, де саме є такі псевдоніми). Крім цього, у словнику вказано і низку абrevіатур інших видань, що використовувалися у журналі «Музика» при передруку інформації.

Багаті напрацювання у галузі псевдонімії має українська філологія, окремі праці якої⁶ стали базовими у процесі класифікації псевдонімів журналу «Музика». При ідентифікації псевдонімів використано значну кількість різного роду джерел. Передусім це архівні матеріали Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича – ред-портфель журналу, редакційні звіти, листування та інші документи, які зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського⁷. Важливими щодо обраної проблеми були наявні в них відомості щодо складу редколегії, працівників (водночас авторів) і музкорів журналу, біографічні відомості про осіб, що були причетні до створення «Музики» тощо. Також використано спеціальну музикознавчу⁸, довідкову⁹ та дотичну¹⁰ літературу. Крім того, необхідним елементом процесу дешифрування псевдонімів був аналіз текстів псевдонімних публікацій журналу «Музика»¹¹ й «Української музичної газети»¹², а також видання «Більшовик»¹³. Якщо наявні в різних джерелах і літературі дані були суперечливими, пріоритет при встановленні осіб, прізвища яких позначалися псевдонімами, належав відомостям, отриманим з архівних джерел.

Як відомо, псевдонім (від гр. pseudo – удаваний, вигаданий і опута – ім'я) – це прибране письменником, журналістом, художником ім'я або прізвище, яким він підписує свої твори; один із засобів вторинної номінації особи (форма приховання ав-

торства). На сторінках журналу «Музика» представлено такі основні різновиди псевдонімного прикриття: власне псевдоніми, узагальнюючі псевдоніми, різні типи криптонімів. У часописі трапляються також анонімні публікації, у яких відсутні будь-які вказівки на авторство. У таких випадках авторів називають анонімами. Справжнє ж ім'я людини, відомої за псевдонімом, має назву автонім.

Власне **псевдонімів**, що імітують повне або скорочене ім'я (чи ініціал) та прізвище автора, у журналі відносно небагато. Це, наприклад, Фед. Бахтинський, Ігор Глебов, П. Стодоля, А. Тволик. Серед них виділяється один, утворений шляхом змішання складів справжнього імені й прізвища автора: Я. Юрмас – **Юрій Масютин**. Зазначений різновид псевдонімів часто трапляється у відносно масштабних за обсягом розвідках: «В межах і по-за межами професіоналізму», «Дві течії – дві оцінки» (Ігор Глебов), «Київські вуличні співці» (Ф. Бахтинський) та ін. Потрібно зазначити, що редакція співпрацювала зі значною кількістю музкорів і дописувачів, які інформували про музичне життя в регіонах та за межами України. Тому доводиться перевіряти кожний невідомий підпис, оскільки неможливо однозначно стверджувати, що саме – автонім чи псевдонім – подано в кінці публікації.

Узагальнюючі псевдоніми ширше представлені в матеріалах «Музики». У них справжнє ім'я та прізвище автора замінено узагальнюючою вказівкою на його територіальну приналежність (так звані **топонімичні псевдоніми** або **геоніми** – Вовчанець, Запорожець, Кременецький, Туницький, Бахтинський), фах або його спеціальну термінологію (Музика, Dies, Бемоль), ставлення автора до описуваних подій (Очевидець, Самовидець), різноманітне скорочення та/або варіювання справжнього прізвища (Нон, Тволик, Витош), умовний статус (Студент, Дописувач, Товариш). Уживаються також **преноніми** – види псевдонімів, коли автор підписується самим лише іменем, не вказуючи прізвище (Анатолько, Львовчка), та інші прояви псевдонімії (Nevermore, Тоник). При розшифруванні всіх випадків приховання авторства варто проникати в їх при-

роду, що допомагає глибше зрозуміти сенс опублікованого матеріалу. Як правило, до цього різновиду псевдонімів здебільшого вдавалися автори матеріалів критичного або дискусійно-полемічного спрямування: «Не “культурна”, а “халтурна” комісія» (Очевидець), «Чи-ж потрібно нам два хори?» (Дописувач), «Як вшанувати пам'ять Лисенка?» (Музика), «Г. М. Давидовський і “давидовщина”», «Про кризу української музичної творчості», «Три проблеми» (Кременецький) тощо. Узагальнюючі «музичні» псевдоніми, що трапляються на сторінках «Музики», характеризуються значним ступенем номінаційної подібності до відповідного різновиду псевдонімів, що вживаються в інших сферах гуманітарного знання (літературознавстві, суміжних галузях мистецтвознавства).

Особливо широко в зазначеному журналі представлено **криптоніми**. Це різноманітні підписи під публікаціями замість імені автора у вигляді: 1) ініціалів імені й прізвища: Б. С., В. Г., Д. Щ., М. В., П. К., П. Л., С. Д., С. Т., Ф. С., Ю. Т., Я. Г., Я. П. та ін.; 2) будь-якої однієї літери алфавіту – кириличного або латинського: N., S., Z., B., L., C., M., Я. та ін.; 3) різноманітних скорочень імені й прізвища автора (літера й неповне слово або неповне слово й літера – М. Г-о, О. Г-зе, Я. Вит., В. П-ий, В. П-ський, В. П-ський, П. К-ий, П. К-й, О. Г-зе, Гр. В.; два неповних слова – Ан. Ст-ів, Гр. М-т, Дм. Аф-ий; одне неповне слово – А-ве, Д-ий, К-тя, Л-ко, О-р). За глибиною приховання авторства усі ці криптоніми поділяються на шифровані (невідомі) та дешифровані (відомі).

Однолітерними шифрованими криптонімами підписувалися хронікальні дописи й замітки. Їх використовували в журналі здебільшого одноразово, очевидно, з метою акцентування уваги читачів насамперед на змісті публікації, а не на авторові матеріалу. Згідно даних «Словника українських псевдонімів» О. Дея¹⁴, окремі з використаних у «Музиці» однолітерних шифрованих криптонімів (М., Z., Л., X.), а також дволітерний N. N. можуть належати редактору газети «Рада» М. Павловському, якого у перших номерах «Музики» (1923, №№ 2, 6–7, 8–9)

було зазначено у складі редколегії. Однак, зважаючи на те, що участь Павловського в журналі була радше формальною, ніж реальною, варто, на нашу думку, утриматися від подібної ідентифікації наведених криптонімів.

В основу творення **дволітерних дешифрованих криптонімів** покладено принцип збереження справжнього прізвища й імені автора (великі літери, подані у вигляді ініціалів): П. Козицький – П. К., М. Грінченко – М. Г., М. Вериківський – М. В., О. Дзбанівський – О. Д., Д. Щербаківський – Д. Щ. тощо¹⁵. Як правило, такі криптоніми використовувалися для спрощення підпису постійних дописувачів або членів редколегії у невеликих за обсягом матеріалах – рецензіях бібліографічного характеру, дописах-хроніках, окремих замітках популяризаторського характеру. Якщо в одному номері журналу вміщено дві статті одного автора, то першу часто підписували повністю, а наступну – криптонімом-ініціалами. Траплялося й таке: у змісті журналу зазначалося повне ім'я автора, а в тексті роботи – криптонім, або навпаки.

Деякі з дешифрованих криптонімів можна віднести до категорії **гетеронімів** – імен, використовуваних автором для частини своїх творів, виділених за якою-небудь ознакою, на відміну від інших творів, що підписуються власним ім'ям або ж іншим гетеронімом. Гетеронімами користувалися найбільш «плідні» автори журналу – П. Козицький і М. Грінченко, а також М. Вериківський. Майже всі матеріали бібліографічного характеру М. Грінченко підписував уже згадуваним криптонімом М. Г., а Козицький – П. К-й. Коли 1924 року в журналі було започатковано тематичну рубрику «Музичне знання масам», то вміщені тут матеріали освітньо-інструктивного характеру («лікнеп») П. Козицький підписував криптонімом П. К. Подібні публікації хорознавчої тематики за підписом М. В. належали М. Вериківському.

Поміж літерних криптонімів виділяється також низка споріднених з **акронімами**¹⁶ аббревіатур видань – М. Н. («Музыкальная новь»), К. і П. («Культура і побут»), «Т. і К. Газета» («Театральная и киногазета»). Такі

скорочення були типовими для преси 1920–1930-х років¹⁷. У журналі трапляється і ситуативний **колективний псевдонім** К. Г. Архівні джерела (вказані у словниковій частині) свідчать, що ним було підписано матеріал, авторами якого були П. Козицький і М. Грінченко. Цей факт підтверджує і те, що літери, які його утворюють, збігаються з ініціалами прізвищ обох авторів.

Значна кількість псевдонімів засвідчує демократичну роботу редакції з автурою. Редколегія поважала право автора на будь-який вигляд підпису, про що свідчать фрагменти листування з авторами: з листа від О. Страшевського – «Надсилаючи при цьому допис для журналу “Музика” з оглядом музичного життя Проскурова, прошу під ним мого імені не підписувати»¹⁸; з листа Ю. Масютина до М. Грінберга від 9 листопада 1925 року – «Ваши очерки идут с подписью “М. Гринберг”. Если же Вы хотите сокращенно – “М. Г.” (как у вас под одним очерком почему-то стоит), то просим немедленно черкнуть нам открыткою. Мы исправим перед спуском в машину»¹⁹. У деяких авторів (здебільшого працівників журналу) трапляються декілька варіантів псевдоніма, наприклад у В. Петрушевського (В. П., В. П-ий, В. П-ский, В. П-ський), П. Козицького (К., П. К., П. К-й, П. К-ий). Підписувався різними псевдонімами й музкор зі Шпикова, тепер Вінницької обл., Я. Витошинський (Витош, Я. Вит., Дописувач, Очевидець).

Тенденція зростання кількості псевдонімних підписів особливо увиразнилася протягом другого періоду функціонування «Музики» (1924–1925 рр.) після реорганізації журналу. Ці роки були позначені посиленням ідеологічного тиску й водночас активним упровадженням у музичну культуру гасла «Жовтень в музику». У 1925 році в часописі часто використовувалися двочленні криптонімні побудови (В. П-ський, В. П-ий, Гр. В., Дм. Аф-ий, Ан. Ст-ів), а також значна кількість «одноразових» одно- та дволітерних криптонімів, що здебільшого залишилися неідентифікованими (N., S., Г., М., П., С., Б. Л., Б. С., В. М., Л. А., Н. Л., П. Л. та ін.). Імовірно, зростання кількості псевдонімних підписів у журналі того періоду мали засвідчувати розвиток раніше згаданої тен-

денції демократизації у спілкуванні з авторами. Однак не виключено, що водночас це було специфічною реакцією на посилення ідеологічного тиску: автори свідомо або інтуїтивно намагалися «заховатися» за псевдонімами й криптонімами.

Передостанній номер журналу (1927, № 4) теж містить порівняно багато псевдонімів, зокрема нових. Це та наступне (яке стало останнім) число «Музики» готувалося у Харкові, куди услід за Президією Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича було переведено редакцію журналу. Можна припустити існування певного зв'язку між змінами у складі редколегії та появою нових псевдонімів. На сторінках видання з'являється псевдонім «Ін», який асоціюється зі скороченням слова «інший», тим самим немов символізує оновлення редколегії (А. Воробйов, А. Миколюк, Н. Рабічев, Ю. Ткаченко, М. Христовий), а отже, і нову автуру, яка, можливо, на перших порах обережно заявляла про себе на сторінках часопису. Водночас підписи псевдонімами певною мірою могли засвідчувати й продовження уже усталеної традиції.

Працюючи над питанням специфіки підписів матеріалів журналу «Музика», не можна не звернути увагу й на те, що в **автентичних підписах** є низка різночитань. Так, існує декілька варіантів написання прізвищ С. Ананьїна (Анан'їн, Ананіїн), М. Іванова-Борецького (Иванов-Борецкий, Иванов-Борецкий), А. Буцького (Буцкой, Буцкий), С. Бугославського (Богуславський), К. Богуславського (Богословський) та ін.²⁰. Подекуди наявні очевидні друкарські помилки. Наприклад, у змісті журналу № 5/6 за 1927 рік автором статті «Матеріяли музичної старовини в Житомирському музеї» зазначено Д. Дзбанівського, а в тексті статті – О. Дзбанівського²¹. Трапляються помилки і при написанні криптонімів-аббревіатур²². Усі ці чинники спонукають до додаткової перевірки отриманих результатів.

Так само складно ідентифікувати **анонімні публікації** «Музики». Як уже мовилося, у цьому випадку істотну роль відіграє вивчення різноманітних архівних матеріалів. Особливо інформативними з цього погляду виявилися відомості про

виплату гонорарів²³, де зазначено справжнє ім'я автора та назву його матеріалу. Щоправда, такі документи є нечисленими і допомогли встановити авторство лише частини публікацій «Музики» за 1925 рік.

Ідентифікація псевдонімікону журналу «Музика» триває²⁴. Здобутий фактаж має самостійну наукову цінність щодо вивчення матеріалів журналу «Музика» й – ширше – доповнення джерельної бази досліджень української музичної культури 1920-х років. Детальне знання автури (отже, наукових, художньо-естетичних та ін-

ших поглядів творців «Музики») дозволяє конкретніше й глибше розкрити «обличчя» журналу, його зв'язки з контекстом культури, конкретні шляхи прилучення до цього контексту. Іноді псевдоніми наділені значним інформативно-характеристичним потенціалом, розуміння якого сприяє внесенню деяких додаткових уточнень до процесу осмислення творчої діяльності того чи іншого автора, специфічних рис указанного періодичного видання. Результати пропонуваної розробки можуть прислужитися у подальших українських музикознавчих дослідженнях із питань псевдонімії.

СЛОВНИК ПСЕВДОНІМІВ ТА КРИПТОНІМІВ АВТОРІВ ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» ТА «УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ГАЗЕТИ»

- Dies** – ?
1925. – № 11–12. – С. 443.
- L. H. M.** – аббревіатура видання «Listy Hudebni Matice»
1925. – № 9–10. – С. 346.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.
- M. M. K.** – неточна аббревіатура видання «Monthly Muzical Record»
1927. – № 1. – С. 63.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації.
- M. T.** – аббревіатура видання «The Musical Times»
1924. – № 10–12. – С. 251.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.
- M. Г.** – неточна аббревіатура видання «The Musical Times»
1927. – № 1. – С. 62.
Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації.
- N.** – ?
1924. – № 7–9. – С. 173;
1925 – № 1. – С. 52;
1925. – № 9–10. – С. 351.
- N. N.** – ?
1927. – № 5–6. – С. 73.
- Nevermore** – Ткаченко, Юрій
1927. – № 4. – С. 27.
Дж.: Бах. Називав себе Невермор [Електронний ресурс] / Бах // Хайвей : [сайт]. – Електронний журнал. – Біографія. – 2008. – 30 листопада. – Режим доступу: <http://www.h.ua/story/154345/> (31.10.10). – Назва з екрана.
- S.** – Мироненко (перекладач).
1924. – № 10–12. – С. 236.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 21, 22.
- S.** – ?
1925. – № 1. – С. 59.
- Z.** – ?
1924. – № 7–9. – С. 167.
- A. K.** – ?
1927. – № 2. – С. 41.
- A-ve** – ?
1927. – № 5–6. – С. 71.
- Aз** – ?
1923. – № 2. – С. 19;
1923. – №8–9. – С. 20.
- Анатолько** – Павлюк, Анатолій
1924. – № 10–12. – С. 231.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.
- Аф-ий, Дм.** – Афонський, Дмитро
1925. – № 4. – С. 190.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7;
ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1625.

Б. Л. – Лятошинський, Борис
1925. – № 11–12. – С. 451.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
арк. 20.

Б. С. – Соловський, Борис
1925. – № 1. – С. 45.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тематики публікації (Київське співоче об'єднання Капела «РУХ») та редакційної замітки, у якій ідеться про музика від капели «РУХ» Б. Соловського (Наші музкори // 1924. – № 10–12. – С. 229).

Бахтинський, Ф. – Сенгалевич, Федір
1927. – № 3. – С. 40.

Дж.: Бібліографія українського народознавства : у 3 т. / Інститут народознавства Національної академії наук України, Кафедра української культури та етнології ім. Гуцуляків Університету Альберти в Едмонтоні ; зібрав і впорядкував Мирослав Мороз. – Т. 1 : Фольклористика : Кн. 1. – Л. : Інститут народознавства НАН України, 1999. – С. 246.

Бахтинський, Фед. – Сенгалевич, Федір
1925. – № 11–12. – С. 434, 436.

Дж.: Бібліографія українського народознавства (т. 1, кн. 1). – С. 246.

Бемоль – ?
1926. – № 4. – С. 30.

В. – ?
1925. – № 3. – С. 152;
1925. – № 4. – С. 199–201.

В. Г. – Гадзінський, Володимир
1923. – № 6–7. – С. 32.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1565;
Футорянський С. Музика : [рецензія] / С. Футорянський // Більшовик. – 1923. – № 290 (892). – 21 груд. – С. 4; Дей О. І. Словник українських псевдонімів / О. І. Дей – К. : Наук. думка, 1969. – С. 81, 452.

В. З. – ?
1927. – № 2. – С. 13.

В. М. – ?
1925. – № 4. – С. 199, 201;
1925. – № 11–12. – С. 443.

В. П. – Петрушевський, Василь
1923. – № 8–9. – С. 32;

1924. – № 1–3. – С. 43;
1925. – № 2. – С. 111;
1925. – № 9–10. – С. 375;
1926. – № 5. – С. 39.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
арк. 18.

В. Ч. – Черняхівська, Вероніка
1924. – № 10–12. – С. 251;
1925. – № 1. – С. 60;
1925. – № 2. – С. 112;
1925. – № 3. – С. 145;
1925. – № 4. – С. 208.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562.

Вит., Я. – Витошинський, Ярослав
1925. – № 3. – С. 157.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 5.

Витош – Витошинський, Ярослав
1925. – № 9–10. – С. 363.

Криптонім установлено на підставі аналізу тематики вказаного допису (про хор ім. М. Леонтовича у м. Шпиківі на Вінниччині), редакційних відомостей про музика зі згаданої місцевості Я. Витошинського, а також інших псевдонімів цього автора.

Вовчанець – Червоний, Опанас
1924. – № 10–12. – С. 242.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1907.
Топонімічну природу цього псевдоніма розкриває редакційна замітка «Наші музкори» (1924. – № 10–12. – С. 229).

Г. – ?
1925. – № 11–12. – С. 438.

Г. Р. – ?
1927. – № 4. – С. 36.

Г-зе, О. – ?
1923. – № 6–7. – С. 39.

Глєбов, Ігор – Асаф'єв, Борис
1925. – № 7–8. – С. 257;
1925. – № 9–10. – С. 305;
1925. – № 11–12. – С. 379.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 15, 18; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1692; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1693; Келдыш Ю. В. Асаф'єв Борис Владимирович // Музыкальная энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1981. – Т. 1. – С. 235.

Г-о, М. – Грінченко, Микола
1926. – № 4. – С. 29.

Криптонім встановлено на підставі аналізу стилю та тематики публікації.

Гр. В. – Верьовка, Григорій

1924. – № 10–12. – С. 230;
 1925. – № 9–10. – С. 366;
 1927. – № 1. – С. 72.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
 арк. 18, 22; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1661;
 ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1662.
- Гр. В.** – Верьовка, Григорій (?)
 1924. – № 7–9. – С. 167.
- Припущення автора на підставі аналогії
 з таким самим документально підтвердже-
 ним криптонімом Г. Верьовки та тематичної
 близькості усіх підписаних цим криптоні-
 мом публікацій.
- Д. Щ.** – Щербаківський, Данило
 1924. – № 10–12. – С. 215.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
 арк. 22; Дей О. І. Словник українських псев-
 донімів. – С. 135, 554.
- Д-ий** – ?
 1927. – № 5–6. – С. 76.
- Дописувач** – Витошинський, Ярослав (?)
 1924. – № 7–9. – С. 174.
- Припущення автора на підставі ана-
 лізу тематики вказаного допису (про хо-
 ри в м. Шпиківі на Вінниччині) та редак-
 ційних відомостей про музикора зі згада-
 ної місцевості, активного кореспондента
 Я. Витошинського.
- Ж. И.** – абрєвіатура видання «Жизнь ис-
 кусства»
 1927. – № 1. – С. 30–38.
- Криптонім встановлено на підставі ана-
 лізу тексту публікації, у якому назву видан-
 ня вказано повністю та у вигляді акроніма.
- Запорожець** – Янчук, Г. (?)
 1924. – № 7–9. – С. 173.
- Припущення автора на підставі аналізу
 тематики публікації («Запорізьке музичне
 життя») та редакційних відомостей про по-
 стійного музикора із Запоріжжя Г. Янчука.
- І. Н.** – ?
 1927. – № 2. – С. 40.
- Ів.** – неточний запис псевдоніма Ів.
 1927. – № 4. – С. 54.
- Ін.** – ?
 1927. – № 4. – С. 39, 46, 54;
 1927. – № 5–6. – С. 82.
- К.** – ?
 1925. – № 4. – С. 200;
 1925. – № 9–10. – С. 361.
- К.** – Козицький, Пилип
 1924. – № 10–12. – С. 249.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
 арк. 22; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1771.
- К. і П.** – абрєвіатура видання «Культура
 і побут»
 1925. – № 3. – С. 146;
 1927. – № 1. – С. 24–38.
- Криптонім встановлено на підставі ана-
 лізу тексту публікацій, у яких назву видання
 вказано повністю та у вигляді акроніма.
- К. Б.** – Богуславський, Костянтин
 1924. – № 10–12. – С. 241.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
 арк. 22.
- К. Г.** – Козицький, Пилип; Грінченко,
 Микола
 1924. – № 10–12. – С. 216.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562,
 арк. 21, 22.
- К-ий, П.** – Козицький, Пилип
 1924. – № 1–3. – С. 42.
 Дж.: Бернандт Г. Б. Кто писал о
 музыке : био-библиографический словарь
 музыкальных критиков и лиц, писавших
 о музыке в дореволюционной России и
 СССР: в 3 т. – Т. 2 : К-П / Г. Б. Бернандт,
 И. М. Ямпольский. – М. : Советский компо-
 зитор, 1974. – С. 55.
- К-й, П.** – Козицький, Пилип
 1923. – № 8–9. – С. 32;
 1924. – № 4–6. – С. 49–50;
 1924. – № 7–9. – С. 180, 183.
 Дж.: Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке...
 (т. 2). – С. 55.
- Кременецкий** – Вериківський, Михайло
 1925. – № 1. – С. 62;
 1926. – № 2. – С. 12;
 1926. – № 3. – С. 21;
 1926. – № 4. – С. 28.
 Дж.: Денисюк С. Музично-критична ді-
 яльність М. І. Вериківського в 20-ті ро-
 ки / С. Денисюк // Михайло Іванович
 Вериківський: погляд з 90-х. / Міністерство
 культури України ; Національна
 Академія України ім. Чайковського /
 редактор-упорядник О. Торба.: [зб. ст.]. –
 К. : Центр музичної україністики, 1997. –
 С. 65.
- К-тя** – ?
 1927. – № 3. – С. 44.
- Л.** – ?

1924. – № 10–12. – С. 243;
 1925. – № 1. – С. 52;
 1927. – № 4. – С. 38.
Л. А. – Чапківський, Олександр
 1925. – № 4. – С. 204.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7.
Л. Р. – ?
 1925. – № 2. – С. 80.
Л., Ан. – Лебідь, Ан.
 1925. – № 11–12. – С. 405.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, зокрема приміток до статті, у яких автор Ан. Лебідь зазначає своє ім'я та прізвище як Ан. Л.
Л-ко – ?
 1923. – № 3–5. – С. 10.
Львовочка – ?
 1927. – № 3. – С. 45.
М. – Грінберг, Маттіас
 1925. – № 9–10. – С. 372.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1704–1705.
М. – Масютин, Юрій
 1925. – № 9–10. – С. 365–366.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18.
М. – ?
 1925. – № 1. – С. 54.
М. В. – Вериківський, Михайло
 1924. – № 7–9. – С. 157, 186;
 1925. – № 1. – С. 32.
 Дж.: Ржевська М. М. Вериківський – музичний критик-публіцист / М. Ржевська // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. До 100-річного ювілею. – С. 57.
М. Г. – Грінченко, Микола
 1923. – № 2. – С. 27;
 1923. – № 6–7. – С. 29;
 1924. – № 7–9. – С. 185–186;
 1924. – № 10–12. – С. 250;
 1925. – № 1. – С. 61;
 1925. – № 2. – С. 111;
 1925. – № 9–10. – С. 375;
 1927. – № 1. – С. 78;
 1927. – № 2. – С. 48;
 1927. – № 3. – С. 53.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18, 22; Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке... (т. 1). – С. 244; Немкович О. Грінченко Микола Олексійович / О. Немкович // Українська музична енциклопедія. – К., 2006. – Т. 1. – С. 535.
М. Н. – аббревіатура видання «Музыкальная новь»
 1925. – № 1. – С. 59;
 1925. – № 2. – С. 107;
 1925. – № 3. – С. 158;
 1925. – № 4. – С. 204.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту хронологічно першої із вказаних публікацій (1925. – № 1. – С. 59), у якій назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.
М. Ш. – Шраг (?)
 1924. – № 4–6. – С. 40–47.
 Припущення автора на підставі аналізу тексту публікації.
М., Гр. – Майфет, Григорій
 1925. – № 11–12. – С. 383–384, 391–392, 395, 397–398, 401, 403.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, зокрема приміток до статті, у яких автор Г. Майфет зазначає своє ім'я та прізвище як Гр. М.
М-т, Гр. – Майфет, Григорій
 1926. – № 5. – С. 37;
 1926. – № 6. – С. 47;
 1927. – № 1. – С. 4.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1600, арк. 3.
Музика – ?
 1925. – № 1. – С. 35.
Н. Л. – ?
 1925. – № 5–6. – С. 253.
Н. М. – аббревіатура видання «Новое мистецтво»
 1927. – № 1. – С. 24–38.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.
Нон – Новін, Сидір
 1924. – № 10–12. – С. 234.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1586, арк. 4.
О. Д. – Дзбанівський, Олександр
 1927. – № 4. – С. 35;
 1927. – № 5–6. – С. 51.
 Дж.: Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке... (т. 1). – С. 274.
О. Д. – ?
 1925. – № 4. – С. 205;

1927. – № 5–6. – С. 42.
О-р – Чапківський, Олександр
 1924. – № 10–12. – С. 240.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.
Очевидець – Витошинський, Ярослав
 1924. – № 10–12. – С. 243.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22.
П. – ?
 1925. – № 9–10. – С. 365.
П. К. – Козицький, Пилип
 1923. – № 3–5. – С. 12;
 1924. – № 7–9. – С. 156–157;
 1924. – № 10–12. – С. 218, 220.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 22;
 Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке... (т. 2). – С. 55; Ржевська М. М. Вериківський – музичний критик-публіцист / М. Ржевська // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. До 100-річного ювілею. – С. 57.
П. Л. – Липко, П. (?)
 1925. – № 1. – С. 62.
 Припущення автора на підставі порівняння стилю і тематики вказаної публікації з аналогічними матеріалами, підписаними П. Липком.
П-ий, В. – Петрушевський, Василь
 1925. – № 4. – С. 207.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7.
П-ський, В. – Петрушевський, Василь
 1927. – № 4. – С. 42.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу стилю і тематики публікації та подібності до інших (підтверджених документально) псевдонімів цього автора – В. П-ий, В. П-ський.
П-ський, В. – Петрушевський, Василь
 1925. – № 4. – С. 207.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 7.
С. – ?
 1925. – № 9–10. – С. 351;
 1926. – № 1. – С. 6;
 1927. – № 3. – С. 48.
С. Б. – Барик, Сильвестр
 1925. – № 9–10. – С. 338.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 18.
С. Д. – Дрімцов, Сергій
 1927. – № 5–6. – С. 42–44.
 Криптонім встановлено на підставі порівняння варіантів підпису в публікації (С. Дрімцов) та в авторських примітках (С. Д.).
С. З. – Зенкевич, С.
 1927. – № 4. – С. 25.
 Криптонім встановлено на підставі порівняння підпису публікації (С. З.) із формою його подачі у змісті журналу (С. Зенкевич).
С. Т. – Тележинський, Сергій
 1925. – № 9–10. – С. 358.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу тематики вказаного допису (про музичне життя м. Зиновієвська) та редакційних відомостей про музикора зі згаданої місцевості С. Тележинського. Додаткове дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1592, арк. 8.
Самовидець – Тележинський, Сергій?
 1927. – № 3. – С. 48.
 Припущення автора, здійснене на підставі аналізу тематики вказаного допису (про хоровий гурток м. Зиновієвська) та редакційних відомостей про музикора зі згаданої місцевості С. Тележинського.
Ст.-ів, Ан. – Калинович
 1925. – № 5–6. – С. 253.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562, арк. 12.
Стодоля, П. – Слюнін, Павло
 1924. – № 7–9. – С. 172;
 1925. – № 2. – С. 104.
 Дж.: Дей О. І. Словник українських псевдонімів. – С. 357, 532.
Студент – ?
 1925. – № 3. – С. 152.
Т. і К. Газета – аббревіатура видання «Театральная и киногазета»
 1925. – № 4. – С. 204;
 1925. – № 5–6. – С. 255.
 Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікацій, у яких назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.
Тволик – Воліківський, Андрій
 1925. – № 3. – С. 151;
 1925. – № 9–10. – С. 354;
 1926. – № 2. – С. 14.
 Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1674; ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1675.
Тволик А. – Воліківський, Андрій

1924. – № 7–9. – С. 171–172.
Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1671;
ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1673.

Товариш – ?

1925. – № 9–10. – С. 365.

Тоник – ?

1925. – № 3. – С. 158.

Туницький – Вериківський, Михайло

1926. – № 5. – С. 36.

Дж.: Денисюк С. Музично-критична діяльність М. І. Вериківського в 20-ті роки / С. Денисюк // Михайло Іванович Вериківський: погляд з 90-х. – С. 65.

У. – ?

1924. – № 7–9. – С. 182.

У. Щ. В. – аббревіатура видання «Українські щоденні вісті»

1925. – № 5–6. – С. 254.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, у якому назву видання вказано повністю та у вигляді акроніма.

Ф. Н. – Фіндензейн, Микола

1927. – № 3. – С. 55.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1986; Бернандт Г. Б. Кто писал о музыке... (т. 3). – С. 159, 166.

Ф. С. – ?

1924. – № 10–12. – С. 248–249.

Х. – ?

1927. – № 5–6. – С. 75.

Ю. Т. – Ткаченко, Юрій

1927. – № 5–6. – С. 69.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, нового складу редколегії та біографічних матеріалів Ю. Ткаченка.

Юрмас, Я. – Масютин, Юрій

1924. – № 7–9. – С. 177;

1925. – № 1. – С. 44;

1925. – № 3. – С. 148, 157;

1925. – № 4. – С. 202;

1925. – № 5–6. – С. 239, 244, 248;

1925. – № 7–8. – С. 303;

1925. – № 9–10. – С. 348, 365, 368;

1925. – № 11–12. – С. 447;

1926. – № 2. – С. 12;

1926. – № 4. – С. 30;

1926. – № 5. – С. 36, 39;

1927. – № 1. – С. 24, 44, 50;

1927. – № 2. – С. 37.

Дж.: Дей О. І. Словник українських псевдонімів. – С. 404, 503; Юрмас Я. //

Енциклопедія українознавства: у 10 т. – Т. 10 / Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, Фонд Духовного відродження ім. митрополита Андрея Шептицького. – Л., 2000. – С. 3946.

Я. – ?

1924. – № 7–9. – С. 174.

Я. Г. – Гуменна Я.

1925. – № 1. – С. 49.

Криптонім встановлено на підставі відомостей поштової скриньки журналу «Музика» № 10–12 за 1924 рік.

Я. П. – Парфілов, Яким

1925. – № 4. – С. 202.

1927. – № 4. – С. 38.

Дж.: ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1597, арк. 1, 6.

Я. Ю. – Я. Юрмас (Масютин, Юрій)

1927. – № 1. – С. 30, 35.

Криптонім встановлено на підставі аналізу тексту публікації, зокрема приміток до статті, у яких автор Я. Юрмас (Ю. Масютин) зазначає своє ім'я та прізвище як Я. Ю.

¹ Дей О. І. Словник українських псевдонімів / О. І. Дей. – К. : Наукова думка, 1969. – 559 с.

² Окремі напрацювання в цьому напрямі досліджень уже існують (див., наприклад: *Лесюк М. П.* Псевда вояків Української Повстанської Армії // *Studia Slawistyczne 1; Nazewnictwo па pograniczach etniczno-językowych.* – Białystok, 1999. – С. 117–184).

³ Богданова О. В. Лірницька традиція в контексті української духовної культури / автореф. дис. ... канд. мист-ва: 17.00.03 / О. В. Богданова ; НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2002. – С. 9.

⁴ У працях із некропознавства, зокрема, вказано, що Ф. Бахтинський та Ф. Сенгалевич – одна особа (див.: *Проценко Л.* Київський некрополь : путівник-довідник / Людмила Проценко. – К. : Український письменник, 1994. – С. 254, 303; *Проценко Л. А.* Історія Київського некрополя / Л. А. Проценко ; Національна академія наук України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К. : Укрбланквідав, 1995. – С. 321, 340).

⁵ Палієнко М. Словник псевдонімів та криптонімів авторів «Киевской старины» / Марина Палієнко ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка // «Киевская старина» (1882–1906) : систематичний покажчик змісту журналу. – К. : Темпора, 2005. – С. 540–577.

⁶ Дей О. І. Словник українських псевдонімів; Німчук В. В. Про українську псевдонімію та криптонімію // Українська мова. – 2002. – № 2. – С. 30–38; Павликівська Н. М. Псевдоніми як вид антропонімів / Н. М. Павликівська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені

М. П. Драгоманова. – К., 2007. – Вип. 3. – (Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови). – С. 234–240; Чучка П. П. Українські псевдоніми: статус, структура і функції // Наук. записки Кіровоградського держ. педуніверситету ім. В. Винниченка. – 2001. – Вип. 37. – (Серія : філол. науки (мовознавство)). – С. 7.

⁷ Архівна колекція Всеукраїнського музичного товариства імені М. Д. Леонтовича (1922–1928) / ІР НБУВ. – Ф. 50.

⁸ Михайло Іванович Вериківський : погляд з 90-х. До 100-річного ювілею / Міністерство культури України ; Національна Академія України ім. Чайковського / ред.-упоряд. О. Торба. : [зб. ст.]. – К. : Центр музичної україністики, 1997. – 78 с.

⁹ *Бернандт Г. Б.* Кто писал о музыке : библиографический словарь музыкальных критиков и лиц, писавших о музыке в дореволюционной России и СССР : в 3 т. / Г. Б. Бернандт, И. М. Ямпольский. – М. : Советский композитор, 1971–1979. – Т. 1 : А – И. – 1971. – 356 с.; Т. 2 : К – П. – 1974. – 313 с.; Т. 3 : Р – Ч. – 1979. – 206 с.; Бібліографія українського народознавства : у 3 т. / Інститут народознавства Національної академії наук України, Кафедра української культури та етнології ім. Гуцуляків Університету Альберти в Едмонтоні; зібрав і впорядкував Мирослав Мороз. – Т. 1 : Фольклористика. – Кн. 1 – Л. : Інститут народознавства НАН України, 1999. – 494 с.; *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів; Енциклопедія українознавства: у 10 т. / Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, Фонд Духовного відродження ім. митрополита Андрея Шептицького. – Л., 2000. – Т. 10. – 4014 с.; Музыкальная энциклопедия : в 6 т. / гл. ред. Ю. В. Келдыш. – М. : Советская энциклопедия, 1981–1982. – Т. 1 : А–Гонг. – 1981. – 1070 с.; Українська музична енциклопедія / Національна академія наук України ; Інститут мистецтвознавства етнології та фольклористики ім. М. Т. Рильського. – К. : Видавництво Інституту мистецтвознавства етнології та фольклористики НАН України, 2006. – Т. 1. – 2006. – 679 с. : іл. – Т. 2. – 2008. – 663 с. : іл.

¹⁰ Бах. Називав себе Невермор [Електронний ресурс] / Бах // Хайвей : [сайт]. – Електронний журнал. – Біографія. – 2008. – 30 листопада. – Режим доступу : <http://www.gi.ua/story/154345/> (31.10.10). – Назва з екрана.

¹¹ Музика. – 1923–1925, 1927.

¹² Українська музична газета. – 1926.

¹³ Більшовик. – 1923. – № 290 (892). – 21 грудн.

¹⁴ *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів. – С. 513–514.

¹⁵ Окрім наведених криптонімів, що репрезентують ініціали автора, у журналі трапляється криптонім, який відтворює другі по порядку літери імені й прізвища власника: Л. А. (Олександр Чапківський).

¹⁶ Акронім – аббревіатура, що складається з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення.

¹⁷ Серед інших стилістичних особливостей тогочасного письма – заміна прізвища героя публікації криптонімом, який відтворює його ім'я та по-батькові. Це явище простежується в перших номерах «Музики» у публікаціях про М. Леонтовича і К. Стеценка, а також (пізніше) – про М. Лисенка, Р. Глієра, Г. Беклемішева та ін. Як правило, це свідчило про виняткову повагу до описуваних осіб.

¹⁸ ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1599, арк. 7.

¹⁹ ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1598, арк. 5.

²⁰ Тепер прізвища окремих авторів «Музики» пишуться згідно з чинним правописом: Буцький – Буцької, Воліківський – Воликівський, Масютин – Масютін (див. Українську музичну енциклопедію, т. 1, 2).

²¹ Аналогічний випадок: у змісті журналу № 4 за 1927 рік у підписі статті вказано псевдонім «Ін», а в тексті публікації – «Ів». Тому достеменно невідомо, чи автори-однофамільці Білич О. і Білич П. та ін. – це насправді різні особи.

²² Так, у № 1 «Музики» за 1927 рік журнал «Monthly Musical Record» у скороченому вигляді вказано як «М. М. К.» (с. 63), а видання «The Musical Times» – як «М. Г.» (с. 62).

²³ ІР НБУВ. – Ф. 50, од. зб. 1562.

²⁴ У словниковій частині біля даних, що потребують додаткового уточнення, стоїть знак «(?)».

В статті зібрані, класифіцировані і частинно ідентифіцировані різні види псевдонімів, котрими користувались автори журналу «Музыка» в 1923–1927 роках. Складено словник псевдонімів, що стало важливим етапом в формуванні нового напрямку історико-музикознавчих досліджень українського музикознавства – музичної псевдонімії.

Ключеві слова: журнал «Музыка», псевдонім, музична періодика, музикознавство, українська музична культура.